

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS BENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr G. Meijma, Groningen; Dr J. C. Reijnders, Utrecht; Dr J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr E. Visser, Arnhem; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tübingen; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.
Advertentie: 25 ct p. regel. — Losse nummers f0.15.

Tot nadere aankondiging is het adres van den Eindredacteur: DUITSCHE KAMPWEG, WOLFHEZE.

(HOUD) Uit de Schrift: Spot. (Spr. 29:8) Kerkelijk Leven: Synodale feilbaarheid. Graden van feilbaarheid. De kerk en het geweten. — Persoonlijk. — Boekbespreking. — Rekeningen. — Advertenties.

UIT DE SCHRIFT.

Spot.

Spottendrijvende lieden blazen een stad aan brand; maar de wijzen keeren den toorn af.
Spreuken 29:8.

Werkt voortdurende tegenspraak ontzenuwend op u, o ziel, nog meer te duchten is de spot.

Dat uw christelijk geloof overal wordt tegengesproken kan u misnoedig naaken. Doch tegenover de wereld beheerscht gij u.

Maar dat het wordt bespot, doet u vaak ook tegenover anderen verlegen staan. Gij hebt het gevoel, dat gij een figuur slaat. Uw zelfvertrouwen laet u in den steek.

De tegenspraak stelt tenminste nog ernst tegenover u.

Doch de spot roept gaarne de hulp van derden in om uw ernst weg te lachen.

De tegenspraak is een eerlijk zwaard.

De spot is een verraderlijk, in gij gedoopte speerpunt.

De tegenspraak slaat wonden.

De spot evenwel doet u bezwijmen.

Wat is er tegen den spot bestand?

Spottendrijvende lieden blazen een stad aan brand. Balddadigheid is spot met het ernstige, het schoone, het verhevene, het eerbiedwaardige. Opgeschoten jongens stoken een vuurtje bij de apsis van een kathedraal en het wonderlijke bouwwerk gaat in vlammen op. De vonken spatten naar de omringende daken over. Het vuur breidt zich over heel de stad uit. De arbeid van eeuwen, de prestaties der nijveren, de belichaamde gedachten der generaties worden door den brand gegrepen en opgekneld. De ernst van vele geslachten is door den spot van een paar onverlaten tot een woestijn van puin en kool en kromgetrokken ijzer geworden.

Ook figuurlijk heeft de spot zulk een uitwerking. De ernst eener gemeenschap kan door een groepje spottendrijvende lieden gebroken. De frivoliteit is in staat met slechts een stad, maar een heel land, een heel maatschappij in brand te blazen. Zedelijkheid, arbeidsreugde, kunstzin en wat al niet worden erdoor verwoest.

Maar de spot werkt ook individueel.

Hij kiest ook u tot doelwit.

Hij steekt uw ziel in brand.

Gij komt op voor uw Heiland. Gij spreekt het teerste, wat in u omgaat, uit. Maar de spot vangt het op. Houdt er een vlammetje tegen op. Blaast wat hij kan. En daar gaat uw getuigenis.

Gij zijt innerlijk bedroefd. Gij hebt behoefte aan aanspraak van vromen. Doch de plaats van den vrome wordt ingenomen door den spotter. Hij steekt met uw heiligste gevoelens den draak. En... hij heeft de lachers op zijn hand.

De spot slaat u soms zoo murw, dat gij den mond niet meer durft opendoen.

Gij weet, dat zodra gij uw God belijdt, het een misreces wordt ten koste van u.

En zie, o ziel, daar komt gij niet tegen.

Wanneer men den God der christenen hoort, dan wordt gij geprikkeld, gij weet niet, waar gij den moed aandaan haalt, maar gij spreekt vaak als met profetische bezieling.

Ook wanneer het niet over God, maar over den godsdienst gaat, kunt gij dikwerf uw woord nog wel doen.

Maar wanneer de spot er u tusschen neemt om uw geloof, wanneer hij vraagt waar is u God, wanneer het dus niet in het algemeen God en den godsdienst gaat, maar uw persoonlijk deel aan Christus, uw persoonlijke religie, dan vliegt gij in brand.

Dan teert gij op.

Dat verstaat de wereld.

Daarom wordt zij met haar spot zoo gaarne persoonlijk.

Zij kent uw zwakke plek.

Het zelfrespekt is u zoo dikwijls dierbaarder dan uw Godsrespekt.

Dat uw God en uw godsdienst bespot worden, het maakt u wel warm, doch niet brandend.

Maar dat gij om uw God, om uw godsdienst belachelijk wordt gemaakt, ziel, beken het, daar komt gij het minst van al tegen.

Dat acht gij het ergst.

Gij voelt u wegbranden.

Zou dit dan niet uw eerste verweer tegen den spot moeten zijn, dat gij uzelf steeds maar voorhoudt: ik beteeken niets, aan mijn figuur is niets verbeurd, laat de fakkel van den spot mij maar aansteken, als men van mijn Koning maar afblijft.

Door zulk een geloovige levenshouding wordt gij onbrandbaar.

Gij vreest den spot niet langer.

Gij laat u den mond niet snoeien, al hadt gij op het kantoor, de fabriek, het atelier, waar ge werkt, enkel spotters rondom u.

Waar de spot met het heilige in onze samenleving thans zulke vreeselijke afmetingen aanneemt, aan u daar in, o ziel, om steeds opnieuw uzelf te verliezen, opdat Christus in al Zijn grootheid, opdat God in Zijn volle majesteit u voor oogen sta.

De Heilige Geest zal u leeren wat gij spreken zult.

Het geloof dat van u door de oogen uws lichaams naar buiten straalt, zal menig keer den schimp op de lippen van een spotter lozen.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Synodale feilbaarheid.

Van Roomsche zijde wordt op de Asser Synode kritiek geöfend.

Behalve de opmerking, dat wanneer men het geschiedverhaal in Genesis 2 en 3 „letterlijk“ opvat, men ook aan de woorden van Christus: „dit is Mijn lichaam“ een letterlijken zin moet geven, wordt vooral het geval benut om te pogen de noodzakelijkheid van een onfeilbaar kerkelijk leergezag aan te toonen.

Daartegenover moet met hand en hand worden vastgehouden aan het oude reformatische beginsel, dat geen enkel kerkelijk gezag de gave der onfeilbaarheid voor zich mag opeischen.

Zelfs al zouden de kerken in oecumene concilie vergaderd zijn en een leerbeslissing met algemeene stemmen genomen worden, mag er nog geen onfeilbaarheid aan worden toegekend.

Het is dan ook een ernstige aanklacht, welke telkens weer tegen de Synode van Aasen wordt uitgebracht, als zou zij zich een gezag hebben aangematiigd, dat gelijk staat met dat van de Schrift of er zelfs boven uitgaat.

Wanneer die aanklacht ook slechts voor een deel waarheid bevatte, zou tegen de Synode streng moeten worden geageerd.

Maar natuurlijk, wie een aanklacht indient, behoort die ook met bewijzen te staven.

En dit is het vreemde, dat men het bij die algemeene beschuldiging laat blijven en niet in de besluiten der Synode de woorden aanwijst, waaruit dat waar te maken is.

Wel heeft de Synode uitdrukkelijk uitgesproken, dat zelfs de belijdenis — en des te sterker dus een uitspraak, welke aan de belijdenis ondergeschikt is — appellabel blijft aan de Schrift.

Eenige uitdrukking, welke met die verklaring strijdt, kan men noch in de rapporten noch in de besluiten van Aasen vinden.

Het is dan ook niet gemakkelijk te raden, waarop die aanklacht is gegrond.

De Synode heeft zich niet vermeten een beslissing in dezer voege te nemen: de Schrift zegt dit, maar ik, Synode, zeg dat.

Dan eerst zou zij haar gezag boven dat der Schrift hebben geplaatst.

Ook heeft zij zich niet gewaagd aan een uitspraak als deze: de Schrift zegt dit en ik, Synode, zeg dat en nu hebt gij beide als waarheid te aanvaarden.

Dan eerst zou zij haar gezag op gelijke lijn met dat van de Schrift hebben gesteld.

Maar niets van dit alles, niets zelfs wat er naar zweemt, is in haar Acta te vinden.

Geen enkel geluid, wat daar ook maar eenigszins op leek, werd op haar vergaderingen gehoord.

Integendeel. Heel haar gestie werd beheerscht door de gedachte, dat door een bepaalde leervoorstelling het gezag der Schrift werd aangerand.

Het gezag der Schrift stond bij haar boven alle meeningen.

Zij kon het niet toelaten, dat men dit gezag in na kwam.

Zij bestreed de bedoelde leervoorstelling, omdat die in tegenspraak was met de belijdenis, zeer zeker. Toch was dit voor haar nog secundair.

Dit kwam pas in de tweede plaats.

Indien hij, die deze leervoorstelling voordroeg, had kunnen bewijzen, dat op dit punt de belijdenis van de Schrift atweek, zou de Synode niet hebben mogen aanzelen en ook niet hebben gearzeld, om de belijdenis met de Schrift in overeenstemming te brengen.

Het primaire, het eerste en voornaamste was voor haar, dat de Schrift de door haar gewraakte voorstelling van disputabiliteit uitsloot.

De Schrift en die alleen was voor haar beslissend.

Dat zij nu van hem, die de disputabiliteit voorstond, vroeg of hij in plaats daarvan de belijdenis, welke op de Schrift gegrond is en welke zij op het bijzondere geval toepaste, wilde aanvaarden, kan toch onmogelijk als een uiting van onfeilbaarheidsbewustzijn worden uitgelegd.

Vooreerst al, dreigde zij niet met een anathema, maar zij vroeg om aanvaarding van dat, wat akkoord is van kerkelijke gemeenschap.

En wat akkoord is van kerkelijke gemeenschap heeft in laatste instantie niet een enkele ambtsdrager of zelfs een groep van ambtsdragers uit te maken, maar alleen de gezamenlijke kerken, in Synode vergaderd.

Niet de partikuliere geloovige, maar de kerken hebben er over te beslissen, hoe haar eigen Formulieren van Eenigheid moeten worden uitgelegd.

Nu eischte de Synode van hem, wiens gevoelen zij veroordeelde, geen onvoorwaardelijke onderwerping.

Zij vroeg alleen onderteekening, in geval dit van heeler harte en met goede conscientie kon geschieden.

Sij zorgde er angstvallig voor, dat zij niet den schijn op zich laadde, alsof zij iemands conscientie geweld wilde aandoen.

Dat zou Roomsche zijn geweest.

Maar zij liet de conscientie vrij.

Alleen ligt het in den aard van de zaak, dat zij voor iemand, die om der conscientie wil haar uitspraak niet kan aanvaarden, het akkoord van kerkelijke gemeenschap niet mag opheffen.

Dat verbiedt haar karakter als vergadering van belijdende kerken.

Het stond bij haar voorop: het is niemand geoorloofd iets tegen zijn conscientie te doen.

De drang ging van haar uit: hoe gaarne ik ook zag, dat gij mijn uitspraak onderschreeft, als gij er uw conscientie om zoudt moeten verkrachten, doe het dan niet.

Zij schiep dan ook geen gewetensconflict.

Alleen kon er ontstaan een conflict tusschen het geweten en het willen blijven in de kerkelijke gemeenschap.

Hoe dat conflict moest worden opgelost, gaf de Synode niet ondubbelzinnig te kennen.

Ofschoon zij zulk een conflict zou betreuren, stond het voor haar vast, dat de betrokkene zijn geweten had te eerbiedigen.

Als konsekventie vloede daaruit voor hem voort: bij verzet der conscientie zich aan het kerkelijk akkoord onttrekken.

Een pijnlijke konsekventie!

Maar toch voor den conscientieuse de eenig mogelijke.

natie" is door zijn
age HET blad voor
-ADVERTENTIE.
form, kringen ge-
remede te rekenen.

OOIE BOEKEN

(bonn's op Calico-
Bibliotheek in
gang ontvangen,
als vierde deel
erschen
VAN DALE-HOEYE
S. FLETCHER.
'225, geb. f 3.-
rgang niet compleet:
eel zal verschijnen
van Penning.
e jaargang loopt
r lid, en dat kan
k nu nog worden
e tweede gratis
EIKEN BOEKEN
vragen nog van de
baar gestelde
te premieboeken.
Twaalf Honderd
me's werden na de
g van het eerste
ezen jaargang ge-
l nog zijn duizend
nnen, alser slechts
werkt wordt.
het inteeenkant
n op aanvraag toe-
in door de firma
ENBACH te Nijkerk.

Een kerk nu, welke zichzelf een brevet van onfeilbaarheid uitreikt, kan zoo iets zelfs niet toestaan.

Zij kan niet den raad geven om bij konflikt niets tegen zijn conscientie te doen.

Zij moet zich op dit standpunt plaatsen: ik ben onfeilbaar, derhalve hebt gij tegenover mijn uitspraken uw conscientie het zwijgen op te leggen.

Zij kan de conscientie slechts het recht van spreken gunnen, insover haar getuigenis niet afwijkt van dat der kerk.

Dat is dan ook de houding, welke Rome aanneemt.

Maar de houding van Assen was een geheel andere.

Zij wilde tot geen prijs, dat de persoon in het geding tegen zijn conscientie zou handelen.

Wanneer dan ook een blad als „De Nederlander” in de beslissing van Assen een Roomsche gevaar ziet, slaat het den bal wel een paar mijlen mis.

Rome en Assen staan hier vierkant tegenover elkander.

Rome is zich haar onfeilbaarheid, Assen haar feilbaarheid bewust.

Doch niet alleen toonde de Synode zich afkeerig van conscientiedwang, maar ook in haar motiveering deed zij duidelijk uitkomen, dat het hier ten principale niet ging om haar gezag, maar om dat van de Schrift.

Van schismatische zijde werd de bouw van het dogmatisch-exegetische rapport eens onlogisch genoemd.

Daarbij maakte men echter de fout, dat men, waar men zelf een andere methode van behandeling verwacht had, zich de gevolgde methode niet in dacht.

Wie objectief het dogmatisch-exegetische rapport leest, zal moeten toestemmen, dat zijn konstruktie gebaseerd is op de gedachte: de kerk feilbaar, de Schrift onfeilbaar.

Vandaar, dat alles ten slotte wordt saamgetrokken op het beroep op het onfeilbaar Woord Gods.

Alzoo, de beschuldiging van zich onfeilbaarheid te keunen kan onmogelijk eenigen grond daaraan ontleenen, dat de Synode vroeg, of de betrokkene naar uitspraak wilde aanvaarden.

Waarom dan wel?

Soms aan de beslistheid, waarmee de Synode zich uitsprak?

Ook dat zou niet vol te houden zijn.

Immers, erkenning van eigen feilbaarheid en beslistheid van opvatting, sluiten elkander niet uit.

Gij zult getuige zijn van een botsing tusschen twee auto's, zeg een Lincoln en een Cadillac.

De Lincoln zaagt gij den hoek ontkomen en een korte bocht nemen, de Cadillac, welke uit tegengestelde richting reed, hield rechts.

De chauffeurs geven elkander de schuld. De zaak komt voor den rechter. Nu doet het feit, dat gij uzelf voor een feilbaar mensch houdt, er toch niets van af, dat gij met beslistheid kunt verklaren, dat het ongeval aan de Lincoln te wijten is en niet aan de Cadillac. Zoo beslist zijt gij in uw oordeel, dat gij uw verklaring voor het gerecht desgewenscht met een eed bevestigt.

Zoo staat gij er ook in geestelijke zaken voor. Het bewustzijn een feilbaar mensch te zijn maakt u niet tot een twijfelaar.

Indien dat het geval was, zou er geen enkel geloovige zijn.

Niettegenstaande de feilbaarheid u altijd bijblijft, kunt gij toch spreken: ik weet en ben verzekerd; kunt gij volhouden, dat iets geen tegenspraak lijdt.

Zoo ook de kerk.

Ofschoon zij in de weergave van de onfeilbare Schrift niet onfeilbaar is, ofschoon die weergave altijd menselijke beperktheid en gebrek verradt, behoeft zij nog niet tot scepticisme te vervallen.

Wel zal het bewustzijn van eigen feilbaarheid haar steeds tot voorzichtigheid manen, maar het zal haar niet nopen alles in het onzekere te trekken.

De groote Synode van Dordrecht bleef feilbaar, ook toen zij de leer van de volharding der heiligen fixeerd.

Dit dreef er haar echter niet toe, om het zóó voor te stellen, dat er ook nog wel een andere opvatting mogelijk was.

Neen, zij hield haar leerfixatie voor onwedersprekelijk.

Want zij achtte die geheel gegrond op de onfeilbare Schrift.

Indien de Remonstranten haar hadden voorgeslagen: wij willen ons wel uiterlijk aan uw uitspraak conformeren, maar dan moet gij dadelijk nogmaals onderzoeken of er geen andere opvatting bestaanbaar is, zou zij dit met de grootste beslistheid van de hand hebben gewezen.

Anders zou zij getoond hebben, dat zij zelf niet vast geloofde, wat zij had vastgesteld.

Wanneer dan ook de kerk de belijdenis ten allen tijde appellabel acht aan de Schrift, geeft zij daarmee volstrekt niet te kennen, dat zij ruimte wil laten voor andere opvattingen.

Zij verklaart door haar belijden juist niet in te zien, dat er ten deze nog andere opvattingen handhaaf zijn.

Zij sluit andere opvattingen uit.

Naar het licht haar gegeven, mag zij niet anders belijden, dan zij deed.

Zij is van wil daarin te volharden, tenzij te eeniger tijd uit de Schrift kan worden bewezen, dat zij zich heeft vergist.

Dan is zij bereid haar belijdenis op dit punt onmiddellijk los te laten en door een zuiverder uitspraak te vervangen.

Maar eer niet.

Zij kan echter niet inzien, dat het ooit zoover komen zal.

Wanneer b.v. de kerk belijdt de wezensgelijkheid van Vader, Zoon en Heiligen Geest, bant zij, hoe wel haar feilbaarheid haar voor oogen staat, toch iedere gedachte uit, als zou nog wel eens kunnen blijken, dat de Tweede Persoon in de Heilige Drie-eenheid onbegrijpelijk zou zijn aan den Eersten Persoon.

Als een kerk een belijdenisuitspraak doet, geldt dit steeds voor haar als een ongetwijfeld Christelijk geloof.

Wie anders meent ondergraft alle belijdenis.

Hij ontkent de mogelijkheid van een vaste overtuiging.

Hij moet konsekwent elk dogma, tot dat van het bestaan, de kenbaarheid, de onbegrijpelijkheid, de Drie-eenheid Gods, de twee naturen van Christus, de zondeval, de plaatsvervangende gerechtigheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking, de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift toe dubieus stellen.

Hij moet ten slotte bij het dogmatisch indifferensisme belanden.

Daarom wie uit vastheid van belijden, beslistheid van uitspraak, zou willen besluiten tot een gevoel van onfeilbaarheid, tast geheel mis.

Als de kerk zegt, dat iets onloochenbaar, onwedersprekelijk, onwedersprekelijk is, ligt daarin niet opgesloten, dat zij de allures van onfeilbaarheid aanneemt.

Dan oordeelt zij naar het licht, dat zij op dat oogenblik heeft.

En of God in deze bedeeling ooit meer licht zal schenken, is haar niet bekend.

Nu heeft de Synode van Assen weliswaar geen belijdenisuitspraak gedaan, maar alleen de uitspraak of zekere opvatting zich verdraagt met de belijdenis.

Maar dat verandert aan de verhouding tusschen feilbaarheid en beslistheid niets.

Waar zij in dit opzicht geen onzeker geluid deed hooren, waar zij zich met de meeste beslistheid uitte, vorderde zij geenszins de onfeilbaarheid voor zich op.

Zulks kan alleen beweerd worden door hen, die beslistheid, vastheid van geloof en overtuiging onbestaanbaar achten bij den feilbaren mensch.

Die heel het belijdenisleven der kerk op losse schroeven zetten.

Maar dan kunnen zij ook van hun eigen overtuiging niet overtuigd zijn.

Immers, ook zij zijn feilbaar.

Graden van feilbaarheid.

God is waarachtig, alle menschen leugenachtig. God alleen is onfeilbaar, alle menschen zonder onderscheid feilbaar.

Toch is er in de feilbaarheid gradatie.

In het dagelijksch leven houdt ieder daar rekening mee.

Indien gij van een ander advies wilt inwinnen, is het u niet om het even tot wien gij u wendt. Ieder kan zich vergissen, maar gij roept toch liever de hulp van een scherpzinnige in dan van een, die niet hoog timmert. De kansen van feilbaarheid bij die beiden staan voor u niet gelijk.

Indien gij last van uw oog krijgt, vormt gij eerst zelf een opinie omtrent dat malheur. Maar gij spreekt, indien het niet binnen een paar dagen geneest, er uw huisarts over, omdat gij hem toch minder feilbaar acht. En brengt zijn behandeling geen baat, dan klopt gij bij een specialist aan, omdat de kansen van feilen bij hem als deskundige nimmer geringer zijn.

Ook in het geestelijke gaat dit door.

Een generale Synode kan zich vergissen.

De geschiedenis leert, dat zulk een kerkelijk lichaam zich meer dan eens heeft vergist.

Maar het historischeblad meldt niet, hoe menigmaal zich de enkele geloovige heeft vergist.

Daarvan zou eenvoudig geen becijfering zijn te geven.

De kansen, dat de enkeling, hij moge wagen wie hij wil, zich vergist zijn honderd of duizendmaal grooter, dan dat de kerk zich vergist.

Een beroep op Hus, Luther of Calvijn zegt in deze niets.

Want die stonden tegenover een kerk, welke niet dicht leefde bij het onfeilbare Woord.

Doch een kerk, wier begeerte het is zich door dat Woord te laten leiden, staat minder aan feilen bloot dan de partikuliere geloovige.

Niet, dat zij ooit de onfeilbaarheid nadert.

Men mag haar nooit houden voor bijna onfeilbaar.

Maar wel heeft men aan te nemen, dat zij op een lageren graad van feilbaarheid staat.

De enkeling, die tegen haar optreedt, heeft zich dan ook wel menig keer te bezinnen en bij zichzelf op groote bescheidenheid aan te dringen.

Dit is niet maar een kwestie van een optelsom.

Dit is volstrekt niet gebaseerd op de overweging, dat twee meer weten dan één en de gezamenlijke

kerken meer dan een groep van ambtsdragers en geloovigen.

Maar hier staan we voor een beschikking Gods. De Heere heeft de kerk gesteld tot een pilaar en vastigheid der waarheid.

Onze Heiland heeft inzonderheid aan de apostelen als de fundamentele dragers van de kerk beloofd, dat de Heilige Geest hen in alle waarheid leiden zou.

De werking des Geestes in de kerk is naar Gereformeerde belijden een buitengewone.

Het oordeel der kerk inzake de waarheid behoort dan ook ieder gemeentelid, iederen ambtsdrager zwaar, zeer zwaar te wegen.

De kerk en het geweten.

Nooit mag de kerk over de zielen der geloovigen, of wil men over de gewetens der christenen heerschappij voeren.

Antwoordt iemand haar: mijn geweten verhoedt het uw beslissing te accepteren, dan mag zij nooit eenigen dwang uitoefenen.

Daardoor worden echter geweten en kerkelijke uitspraak nog niet voor gelijkwaardig verklaard.

Het geweten en de kerk kunnen beide dwalen.

Maar in verband met wat we boven schreven dient aangenomen, dat de mogelijkheid, dat het geweten dwaalt ongemeen grooter is dan dat een kerk, die zich eerbiedig luist voor het Woord der waarheid, zou dwalen.

De kerk heeft er zich dan ook niet eenvoudig bij neer te leggen, wanneer iemand de uitspraak van zijn geweten tegenover haar stelt.

Neen, zij is geroepen iemand uit de Schrift te overtuigen, dat hij een dwalend geweten heeft.

Immers niet het geweten maar de Schrift is de hoogste macht voor het geloofsbewustzijn.

Slaagt echter de kerk in dien overtuigingsarbeid niet, dan zijn haar middelen uitgeput.

Al kan zij, wanneer de zaak het centrum van leer of leven raakt, wanneer er een tastbare afwijking is van haar belijdenis, iemand niet binnen haar gemeenschap een plaats geven of laten, zoo heeft zij toch van het geweten af te blijven.

Er zijn er echter, die het er voor opnemen, dat men zulken gewetensbezwaarden de gemeenschap der kerk niet ontzeggen zal.

Boven bleek ons, dat de kerk den aard der bezwaren wegen zal. Niet ieder bezwaar is zóó gewichtig, dat daarom de kerkelijke gemeenschap moet worden verbroken. Ook zijn er gevallen, waar bij in het gemeentelid, dat geen bijzonder ambt bekleedt, gedragen kan worden, wat in een ambtsdrager niet kan worden ontzien. Verschillende konstellaties zijn denkbaar, waartusschen de kerk nauwgezet heeft te onderscheiden.

Maar wanneer er iets centraals — naar het oogenblik der kerk — in het geding is, dan kan geen beroep op het geweten gelden om de kerkelijke gemeenschap met zulk een persoon te bestendigen.

Anders zouden de gewetensbezwaarden de brug worden, waarover de leervrijheid in vol galop de kerk binnenrijdt.

Maar — zoo heeft men gevraagd — als nu de kerk een predikant, die om des gewetenswil een harer uitspraken niet kan aanvaarden, uit zijn ambt ontzet, is dat dan ook niet een soort gewetensdwang?

Die man heeft misschien te kiezen tusschen gewetensverkrachting en broodeloosheid of althans bestaansonzekerheid.

Toch snijdt deze opmerking geen hout.

De kerk stelt hem voor die keuze niet.

Die acht hier zelfs geen keuze mogelijk.

Die schakelt gewetensverkrachting in goed vertrouwen uit.

Wanneer iemand tot haar zeide: ik zal mijn geweten dichtschroeven terwille van mijn brood, dat verboden is aan mijn ambt, zou zij hem hierover ernstig vermanen en daarmee nooit genoegen nemen.

En nu kan het waar zijn, dat zulk een predikant met bestaansonzekerheid wordt bedreigd.

De kerk mag echter niet van hem gelooven, dat hij ter wille daarvan het met zijn geweten op een akkoordje zal gooien.

Zulk wantrouwen mag zij niet koesteren.

Zij zou daardoor den persoon in kwestie beledigen.

Er zijn er, die voor hun geweten heel wat niet hebben over gehad.

Daarenboven leert de praktijk, dat zulke predikanten niet zoo zelden in een andere reeds bestaande of nieuw geformeerde kerkgemeenschap een bestaan vinden, waartegen hun geweten niet in opstand komt.

Ware dat niet het geval, dan zouden wij, geluk wij vroeger reeds deden, er sterk voor willen pleiten, dat de kerk dezen predikanten gedurende een niet zoo korten tijd een behoorlijk wachtgeld uitkeerde.

Voegen zij zich echter bij een andere kerkgemeenschap, dan is alle reden daartoe natuurlijk vervallen. Dan mag redelijkerwijze verwacht, dat die kerk gemeenschap voor hen zal zorgen.

Afgedacht echter van al deze praktische overwegingen is het duidelijk, dat een waarlijk Gereformeerde kerk er niet aan denkt door eenigermate dwangmiddel op het geweten inbreuk te maken. HET.

Wij h
studie va
Bekker,
de vrijhe
zar Bekk
zegt er

Zeko
absolut
zin mo
nemen
in een
doet
zing
meerd
meerde
twilde
dat is
schen
genoem
len. O
maken,
zijn ge
en niet
schade
ten tro
tegen l

Aan l
ds loun

Niet
ting va
woestij
uitgebr
voor E
In een
niet in
kwartij
voelen
ook na
een he
naam
wagens
Weerel
altijd c

P
Ten v
en gecib
van Pr
bewijs
ginselen
Kerkm
v. Amst
en dien

De v
zen de
de bije
klaar
Heilige
Naar
verwijt
in de
lykheid
eens t

Hicma
legging
van aar

Waa
zen di
hier n
voor r
de opv
van G

Ma
verze
den".
Dit
mogen
zijn".
ter lett

De
van E
het er
zij gee
Is dat

En
getisch
begint
indien
soeten
hopaal
de el

aanle
daarto
nichte
Of:
loofd,
eeren)
uitlegg
moet
Schrift
laath
duidel
Oorde

Ook d
indop
tooid,
da mer
Schrift
leunen
was da
wezen.